

Arktisk medicin

Af Bent Harvald og Jens P. Hart Hansen

Arktisk medicin (eller circumpolar medicin) er efterhånden ved at blive et anerkendt begreb inden for lægevidenskaben. Dette er sket i erkendelsen af, at så mange helseproblemer er fælles for de landområder, hvor kuldeklima, lav befolkningstæthed og store afstande dels øver indflydelse på sygdomsforekomsten, dels afstikker de økonomiske og praktiske grænser for helsetjenesten.

Det var en følge af dette interessefællesskab, at lægerne i Alaska i 1967 sammenkaldte til det, der blev *First International Symposium on Circumpolar Health*. Deltagerantallet var omkring 100, og man drøftede især sanitære problemer – drikkevand, spildevand, kloakering etc. Mødet blev en stor succes, for så vidt som det afdækkede et vældigt behov hos læger fra de arktiske områder for at komme sammen og udveksle erfaringer.

I 1971 var det Oulu universitetet i Finland – på daværende tidspunkt verdens nordligste universitet – der var vært. Mødet i Oulu havde godt 200 deltagere. Hovedvægten var lagt på de oprindelige arktiske folkeslags sygdomsmønstre, der i mange henseender er for-

skellige fra sygdomsmønstret hos vesteuropæere. Således er det jo velkendt, at sukkersyge og blodprop i hjertet ikke findes hos eskimoer, som derimod har flere tilfælde af medfødte misdannelser og infektioner.

Det tredje møde i rækken blev afholdt i Yellowknife, North West Territories, Canada, i 1974, og nu koncentrerede man sig om emnet helsetjeneste i arktiske områder. Opbygningen af helsetjenesten er vidt forskellige fra det ene område til det andet med Grønland og Canada som de to yderpunkter – Grønland med en tæt dækning af højt uddannede danske læger og Canadas vidtstrakte arktiske områder med meget få læger, men til gengæld mange indfødte 'medical aids', som ved hjælp af et stærkt udbygget telekommunikationsnet kan komme i forbindelse med et avanceret, men fjerntliggende 'medical center'.

Det fjerde symposium blev afholdt i Novosibirsk, USSR, i 1978 med overvejende sovjetrussisk deltagelse, men dog med ca. 150 repræsentanter fra Vesten. Her var hovedemnet adaptation (tilpasning) – et emne af speciel aktuali-

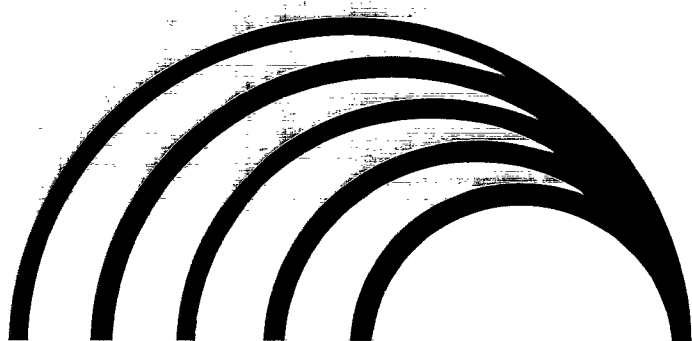
tet i forbindelse med de arktiske områders industrialisering. Netop i USSR er der efter 2. verdenskrig sket en betydelig befolkningskoncentration i Sibiriens nordligste egne omkring olieboringer og industrier. Flytning til disse områder er erkendt som en væsentlig både fysisk og psykisk belastning, og det er et problem at finde frem til de mennesker, som er bedst egnede til denne udflytning.

Danmark er udpeget til værtsland for det 5. internationale symposium om circumpolar medicin, som vil blive afholdt i København i tiden 9.-13. august 1981. På forhånd er det af symposiets internationale komité bestemt, at hovedemnet skal være *Kvinden i Arktis*, et i sandhed omfattende emne, der vil blive belyst fra mange synsvinkler – kvindens sociale stilling i de oprindelige befolkninger, kvinden i mødet mellem industrialisering og oprindelig kultur, kvinden som medarbejder i sundhedsvæsenet, kvinden som patient. Disse emner er jo kun til en vis grad medicinske, de kræver til deres belysning medvirken af såvel sociologer

som antropologer. Den betydelige forskningsindsats på dette område har aldrig tidligere været præsenteret samlet.

Foruden dette hovedemne vil symposiet også komme til at behandle andre aktuelle spørgsmål – påklædning, forfrysninger, ernæring, udrykningstjeneste, transport, telekommunikation, helsetjenesteorganisation samt grænseområder som sundhedstjenesten på olieplatforme og skibsmedicin, der helt uanset geografisk placering har mange problemer til fælles med den arktiske medicin. Man kan her nævne rekrutteringen af personalet – hvilke helbredskrav skal stilles, hvilke karaktertræk skal foretrækkes? Hvem og hvor mange skal uddannes i førstehjælp, og hvilket udstyr skal findes?

Symposiet vil blive afholdt i Hotel Scandinavia's lokaler med Hendes Majestæt Dronningen som protektor. Der påregnes 300-500 aktive deltagere, læger, sygeplejersker, tandlæger, administrationsfolk, antropologer m.v. – helsepersonel i videste forstand.

5th International Symposium on Circumpolar Health